

РЕЦЕНЗИЯ

от доктор на филологическите науки ВАНЯ ИВАНОВА ЗИДАРОВА, професор в Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“

на дисертационен труд за присъждане на образователната и научна степен „доктор“

по: област на висше образование 2. Хуманитарни науки, професионално направление 2.1. Филология, Докторска програма: Романски езици

Докторант: РОСИНА АЛЕКСИЕВА КАКОВА

Тема: *„Гласните във френския и българския език – акустично описание с отчитане на перцептивната интеграция на честотните им компоненти“*

Научен ръководител: доц. д-р Руси Николов Николов, Пловдивски университет „Паисий Хилендарски“

Описание на представените материали. Със заповед № РД-21-2385 от 12.12.2023.г на Ректора на Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“ съм определена за член на научното жури за осигуряване на процедура за защита на дисертационен труд на тема *„Гласните във френския и българския език – акустично описание с отчитане на перцептивната интеграция на честотните им компоненти“* за придобиване на образователната и научна степен „доктор“. Автор на дисертационния труд е Росина Алексиева Какова, редовен докторант към катедра Романистика и германистика. Представеният от Р. Какова комплект материали включва: автобиография, дисертационен труд; автореферат, списък и копия на три броя научни публикации, декларации за оригиналност и достоверност на национални изисквани приложените документи, справка за спазване на минималните точки по показатели А и Г.

Биографични данни. Р. Какова е завършила Пловдивския университет със специалност Български език и литература и френски език и литература. Магистър по английски език и методика на обучението. В периода 2020 – 2023 г. е редовен докторант към катедра Романистика и германистика. Професионалната ѝ кариера включва работа като учител по френски език. Към момента е старши преподавател по френски език в Университета по хранителни технологии, където провежда семинарни упражнения по специализиран френски език и по български език за чужденци.

Актуалност на тематиката и целесъобразност на поставените цели и задачи. Темата на доктората има съпоставителен характер и засяга сферата на теоретичната и

експерименталната фонетика. Конкретен обект на дисертационния труд са предните гласни [и], [е], [і], [е] във френския език и в българския език, но този обект не кореспондира със заглавието на доктората - гласните във френския и българския език. В този си вид заглавието има подвеждащ характер, че ще се анализират всички гласни. Редно е още в заглавието да се уточни, че няма да се разглеждат всички гласни, а само две от тях. Не е обоснован изборът на точно тези гласни. Поставената научноизследователска цел е да се направи сравнителен анализ на класическия модел на гласните и оптимизиран двуформантен модел на гласните. В методологично отношение се прилага аудитивен анализ и компютърен акустичен анализ. Темата е актуална и интерпретирана със средствата на съвременната лингвистика. Основните дейности по реализиране на целта са: анализ и обобщаване на съществуващите досега изследвания в българската и френската лингвистика; прослушване на подкасти от Френското национално радио и от Българското национално радио, създаване на езиков корпус от записи и подбор на подходящи речеви сегменти; анализ на формантната структура на френските и българските предни гласни.

Характеристика и оценка на дисертационния труд. Докторатът се състои от 138 страници, като научният текст всъщност е само 103 страници, което повече подхожда за студия, отколкото за монографично изследване. В структурно отношение изследването включва три глави, три приложения и библиография. Приложение 1 включва текстове от прослушани подкасти на френското радио, но прослушани подкасти на българското радио не са представени (с. 109). Не е ясно защо и как са подбрани точно тези текстове, тъй като едва ли това са всички прослушани подкасти. В Приложение 2 съдържа сегментирани файлове на френски език - 23 сегмента на френски език и 18 сегмента на български език. Отново не е обяснено по какъв критерий са избрани точно тези сегменти. Приложение 3 включва снимки на фонетико-акустичната структура на изследваните две гласни. Наблюдава се известно несъответствие – за френската гласна [і] са представени десет структурни модела, докато за българската гласна [и] е даден само един модел. Не е обяснено как са подбрани точно тези лексеми, съдържащи предни гласни. Смятам, че приложенията са много полезни като замисъл, но не са достатъчно аргументирани като съдържание. Библиографията на латиница е богата (171 заглавия), докато библиографията за българския език е доста бедна (13 заглавия). Посочени са само шестима автори, три методически изследвания и един автоцитат. Дим. Тилков, който многократно се цитира в текста, липсва в библиографията.

Първа глава има реферативен характер, като са анализирани базисните теоретични изследвания в областта на акустичната лингвистика с оглед на българския и френския език. Дефинирани са основните термини в акустичната фонетика, които ще бъдат ползвани като оперативен апарат при изследването. По отношение на българския език докторантката се спира най-вече на изследванията на Дим. Тилков, но преди него Ст. Стойков полага основите на акустичната фонетика. Именно Ст. Стойков създава първата в България фонетична лаборатория, оборудвана със съвременна за времето си апаратура. Фонетичните изследвания на Дим. Тилков са безспорно новаторски за времето си (70-те години на XX век), но има редица съвременни изследвания и учени, които работят в областта на акустиката, прилагайки модерни в технологично отношение методи (Ан. Мишева, Вл. Жобов, Ив. Гайдаджиева, Вл. Маринов, Г. Падарева). Тези изследователи докторантката е редно да познава и да се позовава на техните изследвания. В този смисъл намирам информацията на Р. Какова по отношение на българската фонетика за незадоволителна. Освен това различните становища на цитираните автори не са обобщени и не е заявено личното становище на докторантката относно изложените възгледи.

Втора глава е ядрото на дисертационния труд, в което Р. Какова показва способността си за аналитично научно изследване, прилагане на експериментални методи, описание и анализ на резултатите. Докторантката е добре запозната със съвременните методи и съществуващите базисни изследвания. Като отчита ролята на съвременните технологични средства за анализ, докторантката представя теоретичната рамка на изследването и емпиричния материал, имайки предвид както научния, така и приложния аспект на проблемите. Разсъжденията и изводите на докторантката показват, че тя е много добре запозната със съвременните фонетични методи на изследване и притежава нужните умения да прилага тези методи спрямо емпиричния материал. Приложеният подход определено има иновативен характер и дава възможност за по-прецизно анализиране на речевите сегменти. Емпиричният материал включва „звукови файлове, от които са подбрани подходящи речеви сегменти“ (с. 60). Но не е посочено колко файла са обработени за всеки от двата езика, колко сегмента са подбрани и по какъв критерий. Проведеният експеримент е дело на докторантката, която съпоставя класическият и акустичният модел. Разгледана е продукцията на двете гласни в състава на конкретни лексеми, без да се уточни защо са избрани точно тези лексеми. Авторското изследване е представено в точка 2.5. и обхваща едва 8 страници. Тъй като тази глава е най-важната част от дисертационния труд, смятам, че тя трябва да се развие по-

подробно, което само би обогатило труда. Точка 2.7., посветена на теориите за фонетично обучение, е по-уместно да бъде в трета глава, която е свързана с обучението по чужд език.

В трета глава се разглежда възможността за приложение на методите за акустично описание на гласните в обучението по чужд език. Тази част има предимно практико-приложна стойност и е свързана с методиката на обучението по чужд език. Докторантката определя традиционната методика като недостатъчно адекватна на фонетичната реалност и е на мнение, че има съвременни модели, които представляват по-добър механизъм за усвояване на акустичните закони. Професионалната дейност на докторантката ѝ позволява добре да познава трудностите при фонетично обучение по чужд език; типовете грешки; възможностите на корективната фонетика. Но с оглед на темата и обекта на дисертацията съдържанието на тази глава изглежда извън дисертацията или поне доста далеч от нея.

Приноси и значимост на разработката за науката и практиката.

Дисертационният труд на Р. Какова има съпоставителен характер и разглежда проблем, който не е бил до момента обект на самостоятелно изследване. Акустико-фонетичният метод, който позволява използването на съвременни софтуерни продукти, е иновативен и подходящ за целите на изследването. Направените наблюдения могат да имат практическа приложимост при обучението по френски и български език. Не е представен протокол, установяващ липса или наличие на плагиатство, какъвто протокол е задължителна част от общата документация.

Заклучение. Дисертационният труд съдържа приложни резултати, които представляват оригинален принос на авторката. Р. Какова притежава някои базисни умения за научна интерпретация на емпиричен материал. Но в структурно-съдържателно отношение представеният за рецензия труд има сериозни недостатъци, които бяха посочени по-горе. Трябвало е още на етап вътрешна защита да се направи по-задълбочен анализ на предложения текст, да се отбележат проблемните части и да се даде срок за преработване на текста. Идеята и темата на този труд са оригинални, но Р. Какова не се справила достатъчно успешно с реализацията им.

Поради това давам **отрицателна оценка** за проведеното изследване и предлагам на почитаемото научно жури **да не присъди** образователната и научна степен „доктор“ на Росина Алексиева Какова в област на висше образование: 2. Хуманитарни науки, професионално направление 2.1. Филология, докторска програма Романски езици.

15.01. 2024 г.

Рецензент: Проф. д.ф.н Ваня Зидарова

